

Sinaya Wolfert

Seú, het swingende oogstfeest

Elk jaar op tweede Paasdag trekt één van de grootste volksfeesten van het eiland door de straten van Willemstad. Dit is de Seú, het oogstfeest, ontstaan in de tijd van de plantages. Wie dit feest voor het eerst meemaakt, zal onder de indruk zijn van het kleurrijke en vrolijke spektakel. Op het platteland, in het gebied Banda'Bou (de lage kant), doet de Seú-viering nog denken aan vroeger tijden. Sinaya Wolfert heeft de eer om het feest hier in zijn oorspronkelijke ambiance bij te mogen wonen.

Een lange stoet van Antillianen in de meest prachtige en kleurrijke klederdracht trekt al zingend en dansend door de straten van Willemstad op oude ritmes uit vervlogen tijden. Jong en oud, generaties samen, allen eensgezind op deze bijzondere dag. De aankleding van de Seú lijkt ieder jaar creatiever te

Foto: Sinaya Wolfert – Maramentu di lensu

worden. De deelnemers dragen gestileerde kostuums en haardoeken in moderne kleuren die elk jaar weer mooier worden en steeds ingewikkelder worden geknoopt. Er is nu zelfs jaarlijks een wedstrijd haardoek binden, *maramentu di lensu*. Tijdens de optocht lopen deelnemers niet alleen met maïs of sorghum, maar ook met andere landbouwgewassen. Per slot van

rekening is het een oogstfeest. De trommel, *tambú*, heeft nog steeds een belangrijke rol maar klinkt anders dan vroeger, melodieuzer. Ook de Seú heeft zich aangepast aan de huidige tijd al is het verleden zeker nog herkenbaar. Deze optocht herinnert aan de tijd van de slavernij. Zo houden de bewoners van Curaçao de traditie in ere, ook in een tijd dat de landbouw grotendeels plaats heeft gemaakt voor de industrie en het toerisme. Alleen op de weg naar Westpunt is nog een gebied, Banda'Bou, waar de landbouw in beperkte omvang floreert. Dit is het gebied waar de traditie van de Seú onder een deel van de bevolking nog voortleeft in de oorspronkelijke vorm: met de *tambú* (trommel), de *kachu* (koehoorn), de *chapi* (schoffel) en tal van rituelen.

Festiviteit van het dorp

Op de grote rotonde neem ik de afslag richting Westpunt. Het is zeven uur 's ochtends en ik ben onderweg naar een oogstfestijn op het platteland. Ik ben uitgenodigd door Marwin Ricardo, een

Foto: Elodie Heloise – Kunuku-huisje in Seú-optocht

vriend van me uit Banda’Bou. Tot de kerk van Barber houd ik de verharde weg aan. Hierna rijd ik met behulp van Marwins aantekeningen over zandweggetjes in de richting van een maïsveld met de naam *Maïshi Chikí*. Het is in de buurt van het dorpje Flip, de *kunuku* van Mòrti Geertruida.

Vandaag gaan de bewoners en boeren van Flip en omgeving vanaf acht uur ’s ochtends de oogst binnenhalen van de Maïshi Chikí, letterlijk ‘kleine maïs’, maar in Nederland bekend als sorghum. Ik vind het een eer dat ik ben uitgenodigd. Het is namelijk een festiviteit van het dorp, van de boeren en hun families. Je weet als buitenstaander nooit van te voren wanneer er geoogst gaat worden. Dat hangt van de natuur af. De boeren uit deze streek vierden het feest op een wijze die doet denken aan vroeger tijden, toen slaven op de plantages van landeigenaren werkten. In die tijd was de landbouw het belangrijkste bestaansmiddel en maïs het belangrijkste voedingsgewas voor de slaven. Religie en rituelen domineerden het leven en alles draaide om God en het overleven. Nu heb ik het voorrecht om enkele rituelen – weliswaar aangepast aan de moderne tijd – bij te wonen.

Grote vuren

Om exact half acht arriveer ik op de plek van bestemming. Daar tref ik behalve eigenaar Mòrti Geertruida en mijn vriend Marwin, ook René Rosalia. Hij is cultureel antropoloog op Curaçao en zet zich samen met de bevolking in om de landbouw, waaronder Maïshi Chikí, weer vitaal te maken en daarmee ook de Seú. Rosalia is namelijk voorstander van het in ere houden van tradities, voor het behoud van de historie, de kennis en mooie rituelen welke het eiland in het verleden kende.

Rosalia heeft uitgebreid onderzoek gedaan naar de rituelen van de oude volksreligie. Hij vertelt dat de slaven elk jaar op 24 juni contact maakten met de ‘intermediaire god’ San Juan, de beschermheilige van geluk en voorspoed. Tijdens de zaai- en oogstperiode vroegen ze San Juan om regen. Ze deden dat door grote vuren te maken waar men dansend en zingend omheen en overheen sprong. Ondertussen klonk voortdurend het indringende geluid van de kachu en werden liederen gezongen in *Gueni*, de slaventaal. De slaven gooiden water uit de putten over het vuur, waarmee ze het belang van water trachtten te benadrukken. Want zonder regen zou de oogst verloren gaan en zou een rampzalig jaar vol armoede volgen.

Onophoudelijk tromgeroffel

Lopend over het maïsveld in Banda’Bou zie ik dat de boeren, hun families en dorpsbewoners zijn begonnen met het binnenhalen van de oogst. De boeren werken gestaag door terwijl de zon op hun huid brandt. De eenheid en samenwerking onder de slaven van toen, zie ik hier nu terug. Ik waan mij ineens in het verleden en meen onophoudelijk geroffel op de tambú te horen, waarmee de slaven op een bijzonder en specifiek ritme trachtten de regenwolken op te roepen. “Ja”, zegt Rosalia, “dat was belangrijk, want men vertrouwde erop dat door de ritmische trillingen de lucht in beweging zou komen en dat uiteindelijk de wolken zouden breken.”

Was de oogst succesvol, dan volgde een feest. Onder luid tromgeroffel en muziek van de kachu werden de rijpe stengels al zingend en dansend met de blote voeten geperst. De slaven konden weer vertrouwen op een jaar zonder honger en misère. God, door hen *Shon Grandi* genoemd, werd uitbundig bedankt

voor de oogst, voor de vruchtbare grond en het resultaat van het harde werken op het land in de brandende zon. Deze viering was de Seú, het oogstfeest van de maïs.

Optocht door het veld

Terwijl ik het binnenhalen van de oogst volg, geniet ik van het feit dat ik deze oude traditie kan bijwonen. De opzichter loopt met de kachu door het veld en geeft de plukkers aanwijzingen en instructies. Zou dit in Gueni zijn, de slaventaal van toen? Ik kan het in ieder geval niet verstaan. Het hoogtepunt voor mij is de Seú zelf, de viering die plaatsvindt als het veld is geoogst. Ik luister naar het geklap, de zang en het geluid van de kachu, de chapi en de tambú. Vooral de kachu-spelers maken indruk. Ze komen in optocht aangelopen vanuit het veld met de Maishi Chikí. Met hun hoorns brengen ze een imposant geluid voort. Zo moet dat vroeger ook hebben geklonken.

De sfeer, de *ambiente*, is aanstekelijk. Ik denk dat het komt door het saamhorigheidsgevoel. De oogst is met elkaar binnengehaald en dat versterkt de onderlinge band. Iedereen geniet, de oogst is succesvol, de klus geklaard en het is tijd voor feest. Dat betekent muziek maken met diverse gereedschappen en met elkaar dansen. Het oogstfeest eindigt met een gezamenlijke maaltijd met Antilliaanse soep. Net als vroeger volgt hierna waarschijnlijk de rum en de likeur. Helaas, voor mij dringt de tijd en ik maak me op voor de terugtocht. Marwin Ricardo geeft me een paar stengels Maishi Chikí mee. Voor thuis, als aandenken. Leuk als versiering maar vooral als tastbare herinnering aan een bijzondere viering.